

NOOT: Door een drukfout staat de verkeerde opdracht bij het verkeerde hoofdstuk. Retorica behandelden we in debatvaardigheden deel 4. Op bladzijde 111 van je opdrachtenboek moet staan:

Betrouwbaarheid en representativiteit: pas op voor het halo-effect! Veel goede doelen zetten bekende personen in, in hun campagnes, omdat zij de aandacht trekken, overtuigend overkomen en zodoende zorgen voor meer inkomsten.

Charisma, uiterlijk of behaalde prestaties van de persoon die een probleem of argumenten aandraagt kunnen een rol spelen bij de beoordeling ervan, soms meer dan we willen. Want is iets betrouwbaar, puur en alleen omdat een betrouwbaar persoon het zegt? En andersom: moeten we de argumenten van iemand die we niet hoog achten altijd direct naar de prullenbak verwijzen, of zou er soms ook iets goeds tussen kunnen zitten?

Introductie

Je leert in de opdracht

- Wat het halo-effect is;
- Hoe je bewustzijn over het halo-effect kan bijdragen aan het selecteren van betrouwbare informatie.

Daarbij ga je aan de slag met de stelling:

'DE NEDERLANDSE OVERHEID MOET HET BASISINKOMEN INVOEREN'

Bekijk eerst het filmpje om meer te weten te komen over wat een basisinkomen precies is: <https://www.youtube.com/watch?v=yIjCwJmMyhw>

- 1) Geef je reactie op bovenstaande stelling vanuit systeem 1

- 2) Geef nu een reactie vanuit systeem 2. Is er een duidelijk verschil tussen je twee reacties? Wat heb je gedaan om systeem 2 te activeren?

Het halo-effect.

Stel je voor... je hebt een hele goede band met je docent wiskunde. Er bleek in een andere klas een ruzie te zijn geweest met die docent en een medeleerling. Andere medeleerlingen benoemen dat de docent wiskunde onredelijk was. Echter heb jij een goede relatie met je docent en kan je je niet voorstellen dat hij onredelijk zou handelen. Je bent eerder geneigd om je docent wiskunde volledig positief te beoordelen, het zou wel aan de medeleerling hebben gelegen. Dit effect werd door psycholoog Edward Thorndike in 1920 geformuleerd als het halo-effect. Wat hij hiermee bedoelde is dat je geneigd bent om een persoon positief te beoordelen op basis van één aspect. De wiskundedocent zou in theorie namelijk ook een fout kunnen hebben gemaakt, maar omdat jij al een goede band met hem had, gaf je hem onbewust het voordeel van de twijfel.

Dit effect is niet alleen in het dagelijks contact aanwezig, maar ook bij het beoordelen van (betrouwbare) informatie. En het werkt ook omgekeerd, dit noemen we ook wel het 'horn-effect'. Als iemand namelijk een opvallend negatief aspect heeft, dan ben je eerder geneigd om de persoon volledig negatief te beoordelen. Terwijl elk persoon waarschijnlijk iets in zich heeft, dat je wel positief zou kunnen beoordelen.

Een 'gevoel' bij wat iemand zegt is dus geen goede graadmeter voor de betrouwbaarheid van informatie. Je gevoel wordt immers onder andere vertekend door het horn-effect.

Als je favoriete politicus iets beweerd dan ben je eerder geneigd om hem of haar te geloven dan wanneer je minst-favoriete politicus iets zou beweren. Ook hierin zie je dus het effect terug. Het is echter goed dat we ons hiervan bewust zijn, want ook politici waar je minder mee hebt, kunnen dingen beweren die feitelijk juist zijn. Maar wat is dan wel een goede graadmeter?

- 3) Wanneer is informatie betrouwbaar? Schrijf hierover je eigen definitie.

- 4) Stel voor jezelf een 'checklist' met punten aan de hand waarvan je zou kunnen beoordelen of informatie die iemand geeft betrouwbaar en representatief is. Vergelijk je lijstje met die van een klasgenoot en vul aan waar nodig.

Betrouwbaarheid van informatie

Bij maatschappijwetenschappen heeft het begrip betrouwbaarheid betrekking op de vraag of de bron gegevens kan opleveren die als feitelijk juist kunnen worden beschouwd.

De volgende 'checks' zijn belangrijk bij het beoordelen van de betrouwbaarheid van informatie:

- Wie is de schrijver* en wat is zijn of haar identiteit?
- Met welk doel is de informatie geschreven?
- Vermeld de schrijver zijn bronnen?
- Op welke manier is de gepresenteerde informatie verzameld (welke selectiecriteria zijn er gebruikt)
- In hoeverre speelt het referentiekader van de schrijver een rol in de weergave van de informatie?
- Is er een duidelijke scheiding van feiten en meningen of commentaar?
- Worden feiten en citaten op een juiste manier weergegeven?
- Is er sprake van hoor en wederhoor, dat wil zeggen: verschillende kanten van het verhaal worden belicht en/of verschillende partijen worden aan het woord gelaten?

* In bovenstaand lijstje wordt steeds gesproken over 'schrijver' maar hier kan ook 'presentator' of 'spreker' worden gelezen.

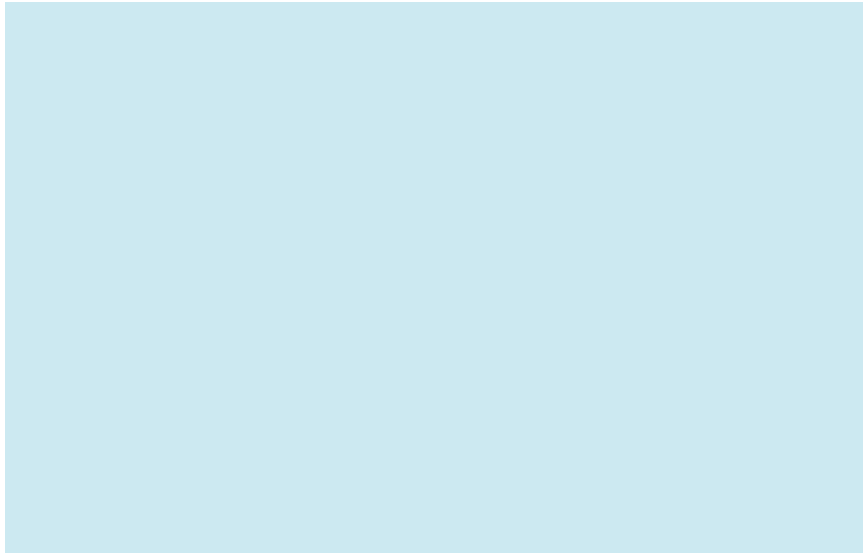
- 5) Komt jouw checklist overeen met bovenstaande informatie? Welke punten miste je nog in jouw lijstje? Schrijf ze erbij.

- 6) Doe kort online research naar Rutger Bregman (de journalist uit het filmpje) en Ingrid Robeyns. Bepaal aan de hand van de door jou opgestelde checklist of de informatie die zij geven betrouwbaar en representatief is.

- 7) Zoek online nog een bron over het basisinkomen en beoordeel deze op betrouwbaarheid en representativiteit.

Opdracht: kort betoog over het basisinkomen

- 8) Schrijf nu zelf een kort betoog over bovenstaande stelling. Je bouwt je betoog als volgt op:

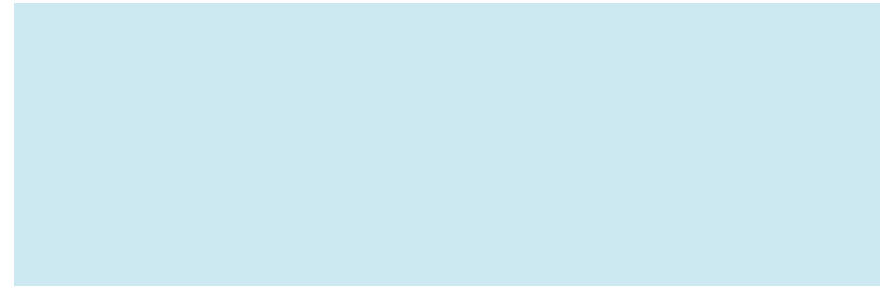
- introductie van de stelling
- jouw mening over de stelling onderbouwd met twee argumenten
- een argument dat jouw mening tegenspreekt
- een weerlegging van het tegenargument
- een conclusie

Hierbij mag je gebruik maken van informatie uit het introductie-filmpje, de bronnen die je gevonden hebt bij vraag 6 en 7 en onderstaande bronnen. Daarnaast kun je nog gebruik maken van informatie van internet. Vermeld bij elk argument waar je de informatie vandaan hebt gehaald en waarom de bron/de cijfers volgens jou betrouwbaar zijn.

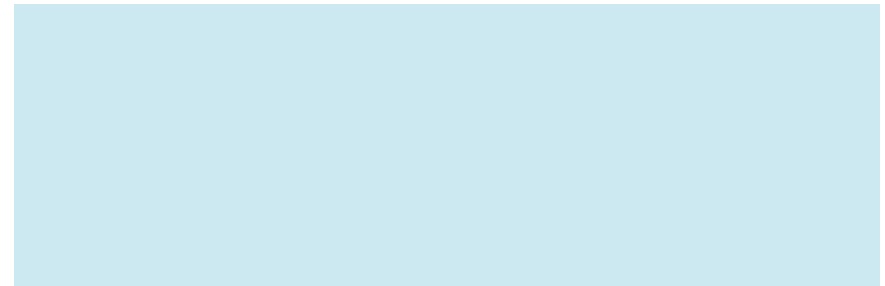
[Ted Talk Rutger Bregman](#)
[Essay vanuit artikel Ingrid Robeyns](#)

Het basisinkomen en ideologie

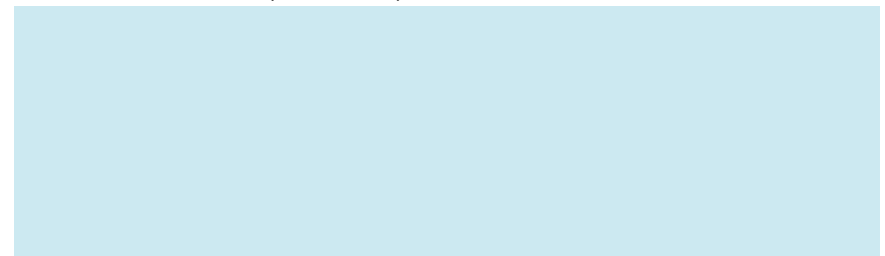
- 9) Bij welke ideologie vind je het invoeren van een basisinkomen het meest passen? Maak in je antwoord gebruik van de drie vragen/ aspecten waar een ideologie een antwoord op geeft.

- 10) Bij welke ideologie vind je het hebben van een basisinkomen het minst passen? Maak weer gebruik van de drie vragen/ aspecten waar een ideologie antwoord op moet geven.

- 11) Zoek online naar de mening van politieke partijen over het basisinkomen. Wat zijn de mening en belangrijkste argumenten van jouw favoriete politieke partij hierover?

- 12) Wat zijn de mening en belangrijkste argumenten van een partij waar je niets mee hebt?

- 13) Leg de antwoorden op vraag 11 en 12 naast je betoog. Komt jouw betoog overeen met je favoriete partij, of juist meer met de 'tegenstander'? Zijn de argumenten van 'jouw' partij in twijfel te trekken en/of zijn er sterke punten in de argumenten van de tegenstander?

- 14) Als je vooraf de mening van deze partijen had geweten, had je betoog er dan anders uitgezien? Waarom wel of niet? Wat kun je hieruit opmaken in hoeverre het horn-effect of het halo-effect?

Tot slot

In deze les leerde je over het halo-effect en de betrouwbaarheid van informatie.

Het halo- en horn-effect kunnen er voor zorgen dat dat je informatie eerder afwijst of aanneemt vanwege de persoon die de informatie deelt. Wanneer je je hiervan bewust bent als je informatie onderzoekt, zal dit je helpen de betrouwbaarheid beter te beoordelen en nuance aan te brengen in je reactie hierop. Hierdoor kun je in een betoog of debat ook beter een stelling van alle kanten bekijken en tegenargumenten beter weerleggen. Dit geeft je een sterkere positie! De checklist betrouwbare informatie kan je helpen je eigen argumenten te versterken - en die van de tegenstander onderuit te halen.

